Plan- og bygningsetaten
postmottak@pbe.oslo.kommune.no

Deres ref.: 2025/09492 Oslo, 23. august 2026

Vedlegg til Oslo Elveforums og Miljøforeningen Akerselvas Venners høringsuttalelser til byrådets forslag til ny KPA:

TORSHOVBEKKEN SOM PILOTPROSJEKT FOR SEPARERING OG GJENÅPNING

I *NOU 2015:16 Overvann i byer og tettsteder* konkluderes det med at det bør jobbes systematisk for separering av avløp og gjenåpning av lukkede vassdrag (s. 17). Et endret klima med mer totalnedbør og mer intens nedbør øker utfordringene med håndtering av overvann, sprenger kapasiteten i nettet og fører til omfattende skader på bygninger, infrastruktur og anlegg. Separering avlaster avløpsnettet og bidrar til at avløpsanlegg kan fungere tilfredsstillende også ved store nedbørshendelser.

Vassdrag bør gjenåpnes i forbindelse med separering. Vassdragets selvrensingsevne øker med tilgang på lys. Kantvegetasjon bør reetableres med planter, busker og trær som gir økt biologisk mangfold og gjenoppretter viktige økologiske funksjoner og prosesser. Ved gjenåpning i historisk løp kan de naturlige vassdragsprosessene med erosjon, sedimentasjon og flom være med å forme bekkeløpet.

Allerede i førsteutgaven av det kommunale styringsdokumentet «Gjenåpning av elver og bekker i Oslo» var kriteriet om at «Gjenåpningen er en del av separeringen av avløpsnettet og bidrar til å redusere tilførsel av vann til avløpsnettet», et av kriteriene for prioritering av hvilke elver og bekker som skal gjenåpnes. I gjeldende utgave (2022) av styringsdokumentet er dette et av effektmålene på bedre vannmiljø og styrket byøkologi, med «Antall kvm flate som tidligere var koblet til avløpsnettet som nå er koblet til bekk», som indikator (s. 24).

Siden arbeidet med gjenåpning av lukkede vassdrag startet i år 2000 med gjenåpning av 180 meter av Akerselva i Nydalen, er det gjennomført i alt 19 gjenåpningsprosjekter, dvs. fire av prosjektene pågår fortsatt. Når det siste av disse prosjektene etter planen er fullført i 2028, vil totalt 5 975 meter av byens vassdrag ha blitt åpnet i perioden 2000–2028 (3 870 meter av Hovinbekken m/sidebekker, 1 475 meter av Alnaelva m/sidebekker, 400 meter av Gaustadbekken og 230 meter av Akerselva).

Så vidt vi kan se, oppfyller ingen av de 19 gjenåpningsprosjektene som er gjennomført, kriteriet om å være separeringstiltak. Gjenåpningen av 50 meter av Svartdalsbekken i 2017 kan strengt tatt ikke regnes som et separeringsprosjekt. Svartdalsbekken rant riktignok tidligere rett inn i avløpssystemet, men her forlenget man bare bekken ut til Alna. Det er på høy tid at det gjennomføres et pilotprosjekt for separering og gjenåpning av en større bekk over en lengre strekning.

Torshovbekken peker seg ut som en svært aktuell kandidat. Fra øverst i Torshovdalen til nederst i Sofienbergparken renner den lukkede bekken gjennom friområder, parkstrenger med turveier og gangveier, og store parkområder. Ikke bare gjennom Torshovdalen og Sofienbergparken, men også i partiet mellom dalen og parken er det fysisk plass til å gjenåpne bekken uten riving av bygninger eller omfattende grunnerverv. Eiendomsstrukturen og reguleringssituasjonen ligger godt til rette for at prosjektkostnadene i all hovedsak kan begrenses til selve separeringstiltaket og åpningen av bekken.

Torshovbekken renner via Tonsen kirke, Muselunden, Torshovdalen, Ring 2, Kirsten Hansteens plass, Sofienbergparken og Schous plass på den 5 km lange strekningen ned til Torshovbekkens historiske utløp i Akerselva ved Nybrua. Bekkevannet ledes videre i Midgardsormen til Bekkelaget renseanlegg. La oss se nærmere på Torshovbekkens løp.

Ettersom Oslo Elveforum ikke har tilgang til VA-kart på underoslo.no, gjengir vi under et kartutsnitt basert på avrenningslinjer (dreneringslinjer) og avrenningsmønster fra den sørvestre snippen av Grefsenåsen og inn i byggesonen. Både Hovinbekken, Torshovbekken og Sandakerbekken har sine kilder i Grefsenåsen. Jf. dreneringslinjene henholdsvis til høyre, midt på og øverst på kartet.

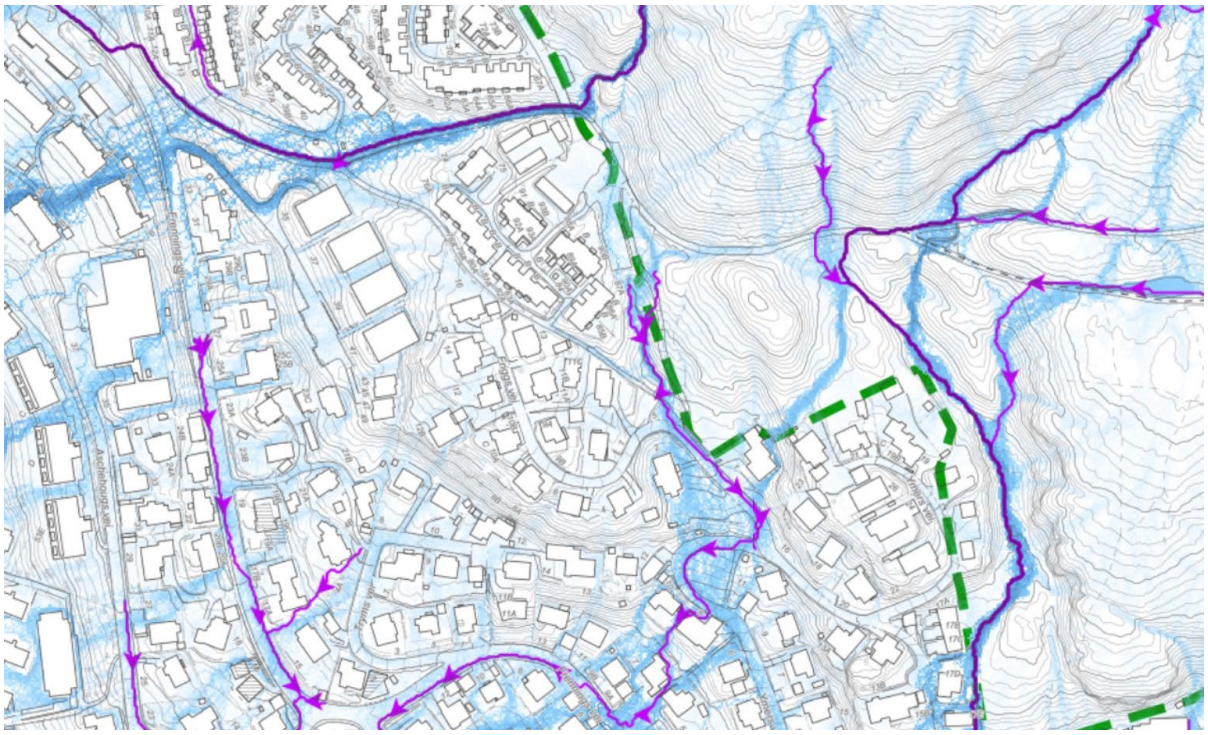

Fjerner vi avrenningsmønster og avrenningslinjer og zoomer litt inn på partiet inn mot markagrensen, ser vi at ca. 65 meter av Torshovbekken er helt åpen oppstrøms Friggs vei 5, og innenfor byggesonen. Jf. kartutsnittet under.

Den åpne bekkestrengen ligger inne på temakart T4 Naturmiljø og vassdrag, selv om den ikke har årssikker vannføring. Av retningslinjen til punkt 10.1.1 Åpne vassdrag i byrådets forslag til ny KPA fremgår det at det bør sikres en byggefri sone på 12 meter fra vannkanten for denne delen av Torshovbekken. Det bør det, for bekkedalen er vakker og dyp. Jf. kotene på kartet på forrige side.

Selv om denne bekkestrengen er helt tørrlagt deler av året, er den et vassdrag i lovens forstand. Den oppfyller følgende kriterium i lov om vassdrag og grunnvann § 2: «Som vassdrag regnes også vannløp uten årssikker vannføring dersom det atskiller seg tydelig fra omgivelsene.»

Rett oppstrøms og rett nedstrøms det åpne partiet ligger Torshovbekken i rør med 300 mm som innvendig diameter, antakelig OV-rør og ikke AF-rør, men går deretter i AF-rør på hele den 5 km lange strekningen ned til Torshovbekkens historiske utløp i Akerselva. Underveis ledes overvann enkelte steder rett ut i den etter hvert store AF-ledningen som bekkevannet renner i (700 mm AF-ledning allerede fra Disenveien 14, og 1200 mm fra Nordkappgata 38 i Torshovdalen), blant annet i 230 mm OV-ledninger ved Disenveien 14, ved Disenveien 15/17 og sørvest i Muselunden.

Det er et paradoks at bekkesiget oppstrøms Friggs vei 5 er sikret med et byggefritt belte i forslaget til ny KPA, mens de lukkede strekningene av Torshovbekken og de lukkede strekningene i nedre del av de store hovedvassdragene Alna, Akerselva og Frognerelva, og andre lukkede strekninger av hovedvassdrag og sidevassdrag, ikke sikres med byggefrie belter i byrådets forslag til ny KPA.

Det er også et paradoks at en strekning av Torshovbekken som ikke har årssikker vannføring, den strekningen som har minst vannføring innenfor byggesonen og renner videre i et rør med diameter 300 mm, er lagt inn på temakart T4 som et vassdrag, mens resten av Torshovbekken ikke er lagt inn på temakart T4, til tross for at en lukket bekk i henhold til vannressursloven er et vassdrag selv om den renner i AF-rør, og i dette tilfellet i rør med en kapasitet 15–20 ganger større enn ved Friggs vei 5 på hele strekningen fra Nordkappgata 38 i Torshovdalen til Akerselva ved Nybrua.

Selv om det er ønskelig å åpne så mye som mulig av Torshovbekken, anbefaler vi at pilotprosjektet tar sikte på å åpne bekken fra øverst i Torshovdalen til nederst i Sofienbergparken, hvor forholdene ligger best til rette for gjenåpning.

Byrådsavdeling for miljø og samferdsel bør bestille en KVU for gjenåpning av Torshovbekken fra øverst i Torshovdalen til nederst i Sofienbergparken.

Ved bestillingen av KVU-en bør MOS vurdere om konseptvalgutredningen eventuelt også bør se på mulighetene for å gjenåpne Torshovbekken over Schous plass.

KVU-en bør se på mulighetene for å etablere dammer/fordrøyningsanlegg nederst i Torshovdalen, på og/eller ovenfor Kirsten Hansteens plass og nederst i Sofienbergparken.

Fra søndre del av Torshovdalen anbefaler vi at bekken ledes under Fagerheimgata/Mailundveien nedenfor Rosenhoffgata. KVU-en bør vurdere om bekken her skal legges i turveiundergangen (enten åpent eller under bakken) og la bekken følge turveiens buktninger i friområdet ned til tennisbanene eller la den skjære direkte gjennom friområdet. Begge løsninger innebærer terrenginngrep. En annen mulighet som kan utredes i KVU-en, er å la Torshovbekken gå i rør under Fagerheimgata lenger opp mot Rosenhoffgata, og i rør gjennom friområdene ned mot tennisbanene, og først åpne bekken etter at den har krysset under Turvei D1 rett øst for tennisbanene (Fagerheimen tennisklubb).

Videre ned til Chr. Michelsens gate (Ring 2) bør Torshovbekken gjenåpnes i grøntområdet mellom tennisbanene og turveien, dvs. legges langs nordvestsiden av Turvei D1. I det siste partiet ned mot turveiundergangen under Chr. Michelsens gate kan det etableres en mindre foss eller noen stryk i den bratte skråningen. Bekken kan legges åpent eller under bakken i selve turveiundergangen.

Videre ned mot Kirsten Hansteens plass bør bekken åpnes langs nordvestsiden av eksisterende turvei gjennom parkdraget. På eiendommen sør for undergangen er det i planforslaget for Dælenenggata 37–39, som snart oversendes til politisk behandling, i § 5.1 i forslaget til reguleringsbestemmelser tatt inn følgende om bestemmelsesområde #1, gjenåpning av bekk (PBE-sak 2025/06818-19/3):

> Innenfor bestemmelsesområde #1 tillates Torshovbekken gjenåpnet. Bekken skal integreres som et viktig parkelement. Det tillates ikke etablert konstruksjoner eller anlegg som hindrer gjenåpning av bekk gjennom parken. […] Plan for opparbeidelse som redegjør for valgt løsning og utforming av bekkeløpet skal godkjennes av Bymiljøetaten og Vann- og avløpsetaten. Godkjenningen skal legges ved søknad om rammetillatelse for gjenåpning.

Forslaget til plankart for Dælenenggata 37–39 gjengis under til venstre. Gjeldende reguleringskart for Seilduksgata 30 (Dælenenga idrettsplass) gjengis under til høyre.

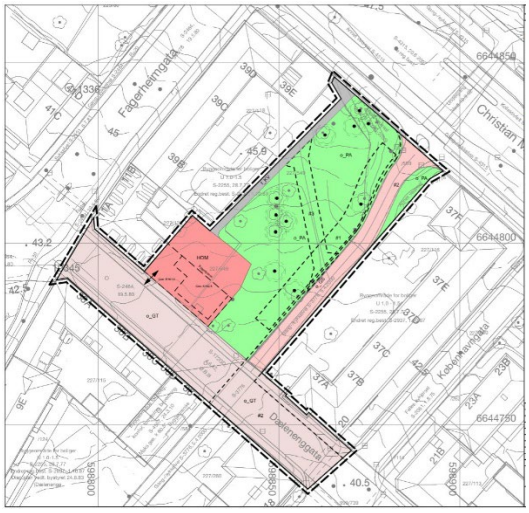

Boligblokka i Dælenenggata 36 (D36-Green House) har dessverre redusert det brede grøntdraget i Harald Hals' byplan av 1929 til ei smal grøntstripe, slik at turveiens bredde vil måtte reduseres for å kunne åpne Torshovbekken mellom Dælenenggata 36 og Københavngata 18. Alternativt må turveien forskyves mot sørøst, dvs. inn på eiendommene Københavngata 14 D, 14 E og 18. Sørvest for dette trange partiet er parkdraget svært bredt ned mot Kirsten Hansteens plass og Dælenenga idrettsplass.

Reguleringsplanen for Seilduksgata 30 (S-5032) har allerede følgende bestemmelse om bekkeåpning i § 5.2: «Torshovbekken kan gjenåpnes innenfor bestemmelsesgrense som vist på plankartet. Bekken skal legges slik at den ikke kommer i konflikt med eksisterende trerekke i Københavngata.»

På plankartet er bestemmelsesområdet for bekkeåpning lagt i skråningen inntil Københavngata på den 200 m lange strekningen fra Malmøgata til Seilduksgata. En bedre løsning er å avvikle biltrafikken i Københavngata på den samme strekningen, fjerne asfalten i gata, opparbeide gata som et parkbelte mellom dagens to rekker av trær, anlegge turvei og åpne Torshovbekken midt i det nye parkbeltet. Bekken kan åpnes i Københavngata også fra Seilduksgata videre ned til Sofienbergparken. Kjøring til eiendommene kan tillates i den nedre delen av Københavngata, og via Karlstadgata og Seilduksgata.

Københavngata vil kunne bli et utstillingsvindu for byrådets ambisjon om å etablere «parkgater».

Selv om Torshovbekken ikke gjenåpnes fra nedre del av Sofienbergparken, dvs. fra Sofienberggata til Nybrua, bør bekkevannet og avløpsvannet separeres også på denne strekningen slik at bekkevannet kan renne ut i Akerselva ved Nybrua, mens avløpsvannet ledes i Midgardsormen videre til Bekkelaget renseanlegg slik som i dag.

Separeres vannet, vil Torshovbekken kunne åpnes også over Schous plass, fra det nordøstre hjørnet av plassen og ned til den søndre delen av parkområdet. På Schous plass lå det tidligere en dam som ble benyttet som skøytebane av ungene på Grünerløkka. Dammen ble fylt igjen i 1887 da det ble anlagt park på Schous plass. Hvis bekken gjenåpnes over Schous plass, bør en samtidig vurdere å reetablere dammen.

Med redusert tilførsel av vann til avløpsnettet ved Nybrua, vil Midgardsormen kunne håndtere større vannmengder fra Hovinbekken enn i dag før vannet fra Hovinbekken må slippes ut i Akerselva under spor 2 på Oslo S og forurense fjorden.

En gjenåpning av Torshovbekken og styrking av gangforbindelsene langs (og på tvers av) bekken vil være svært verdifullt for alle som bor i nærområdet. Det gir «økt mulighet for friluftsliv og bedre folkehelse», et uttrykkelig mål i styringsdokumentet «Gjenåpning av elver og bekker i Oslo» (s. 49).

Torshovbekken bør bli Oslos pilotprosjekt for separering og gjenåpning av lukkede vassdrag.

Vennlig hilsen

Oslo Elveforum

Helén Svensson (sign.)
leder

Miljøforeningen Akerselvas Venner

Erik Østlyngen (sign.)
leder